

I. N. J.
λογικα^τια
LOGICÆ

In Electorali ad Albin Academia

P R A E S I D E
Amplissimo atq; Excellentissimo
VIK O,

DN. CHRISTIANO TRENTSCHIO,

Log. & Metaph. Prof. Publ. longè celeberrimo,

Dn. Præceptore ac Promotore suo,
omni observantiæ cultu
ætatem venerandō,

Publico eruditorum colloquio exhibet,

Ad d. 24. Apr. h. l. g. c.

M. JACOBUS Wächtler /

Grimm. Misn.

VVITTEBERGÆ.

Typis JOHANNIS BORCKARDI.

H.

a. CXXII. 70.

M. Feremias a Sütpchen
Anno 1675

Coll. diss. A
22, 70

SLUB
wir führen Wissen.

I. N. J.

TT. I.

Subjectum LOGICÆ denominationis, totale s. ut Quod, est homo; non brutum, nec Deus. Nam nec in hoc, propter perfectionem summam; nec in illis, propter imperfectionem summam, talis dari cognitio potest, quæ præceptis Logicis esset perficienda. Subjectum v. partiale, inhesionis, ac ut Quo, intellectus est, non voluntas, non appetitus: nec n. hic, nec illa cognoscit; per cons. cognoscendi instrumentum non habet hic locum.

Th. II. Objectum est Ens latissime sumptum, sive reale, si-
verationis, sive prædicamentale, sive supra-sive infra prædi-
camentale. In cān. latitudine est constituendum Logica Ob-
jectum, ut sit adæquatum latitudini actuum intellectūs, qui-
bus instrumentaliter illa succurrit. Intellectus a. intelligit
omnia. Omnia igitur suis instruere notionibus Logica de-
bet, quò eō facilius feliciusq; vel perpendantur, vel com-
binentur, vel deducantur: sicut & rebus omnino omni-
bus Logicæ notiones, dummodo adhibeantur sobrie,
præsertim v. generaliores, possunt imponi.

Th. III. Formale illius est, apprehendendas ab intelle-
ctu res notionibus secundis substernere, & sic quibusdam
quasi circumvestire manubriis, ut eo magis veritatis inven-
tio promoteatur. Ideo n. secundos fabricat conceptus, ut
intellectum dirigat instrumentaliter, sive dum simpliciter
apprehendit res, sive dum confert easdem inter se, sive
dum aliud ex aliō dedit.

Th. IV. Generalis Logicæ finis ac ultimus, aliis exter-
nus, est veritatis inventionem facilitare. Discitur n. pro-
pterea ac docetur, nec alium ejus instrumenta præbere u-

A sum

sum possunt, quam ut intellectum, qui sibi ratione veri cognoscit, in Deceptionibus ac operationibus ejus adjuvent, quò verum inveniat, & à falso discernat. Specialis ac non ultimus, aliis internus, est triplex: bene apprehendere; cuius gratiâ in Logicis de Anteprædicamentis, Prædicabilibus, Prædicamentis, & Postprædicamentis præcipitur: bene componere, cuius instrumenta in librō ~~τε~~ ερμηνειας proponuntur: ac tandem bene differere, cuius instrumentum Syllogismus est. Intellectus n. nostri, in cuius usum per se ac formaliter Logica tendit, est actus triplex: hinc, pressè ac specialiter loquendò, triplex Logicæ finis est, ut antea ostensum. Quodsi tamen particulares bifines comparentur inter se, sicut operatio mentis tertia prioribus, quas includit, generalior ac longè præstantior est: ita quoque differere bene prioribus finibus magnoperè præstat, nec raro κατ' ἐξοχὴν profine Logices internò habetur. Quare & Syllogismus instrumentorum Logicorum nobilissimum est, tūm quoad γένεσιν namque ex enunciationibus ac terminis, priorum mentis actuum instrumentis, gignitur: tūm quoad χρήσιν τρόπος την διάνοιαν, quæ etiam ceteris mentis operationibus, quas in se includit, præstat: tūm quoad θελείωσιν, quat. adeò perficit rationem, ut tām in apprehendendo & componendo, quām ratiocinando veritatem obtineat, eāque obtentā acquiescat ultimò.

Th. V. Præmissis hisce inferimus porrò, non esse petendum Logicæ genus ex principalium habituum classe: nam tota ejus natura instrumentalis est. Nec esse eandem Philosophiae partem, quippe à quā & formā, & objecto, & fine, & sic totā specie, differt. Neque incommodè divisionem Logicæ sumi à fine primariō, & obtinendi illius instrumento, instrumentorum Logicorum principali ac

li ac nobilissimo. Ut n. differas bene, ac eō facilius inventias veritatem, Syllogismos oportet formes, tam ratione materiae, quam formae bonos. Agit itaq; communis Logice pars de Syllogismō formaliter, abstracte ac generaliter spectatō: propria autem de eodem materialiter, concretē ac specialiter sumptō, Apodictico, Topico, Sophisticō. Non n. formae vel consequentiae tantum; sed etiam materiæ seu consequentis concinna inventio, veritatis facilitat indagationem.

Th. VI. In Syllogismō formaliter spectandō, notanda ejus dispositio est; cuius materia sunt propositiones, quæ ex terminis constant. De his igitur quocunque in Logicā conscriptum caput est, quia ad formalem Syllogismi extirctionem facit, intellectumque in cognoscendō perse juvat ac dirigit, ut apprehendere res eō facilius veriusq; possit, pars Logicæ est essentialis; sive de Anteprædicamentis agat, sive de Prædicabilibus, sive de Prædicamentis, aut Postprædicamentis, sive ἀληθιναις aut διαφοραις.

Th. VII. Sicuti verò, ratione Methodi, præmittenda specialibus generalia sunt, eaque cavenda sedulò, quæ possent esse nocumento: ita in generali Logices parte reætissimè agitur primum de iis, quæ ab intellectu planè nequeunt apprehendi, nec instrumenta Logica admittunt, sed potius impediunt ac corrumpunt, suntque Homonyma. Dehinc de illis, quæ & apprehendi possunt, & instrumenta patientur, suntque Synonyma & Paronyma. Hæc jam sunt prima generalissimaq; fundamenta illius rerum consensus & convenientiae, quæ affirmantium prædicationum ac Syllogismorum ultima radix est & origo. Deinde de Prædicabilibus deinceps, in quæ Synonymum Paronymumq; , cœu specialiora, distribuitur; quæq;

*consensum ac convenientiam rerum uberiorius explicant; & ad Prædicamenta idcirco tūm constituenda, tūm interpretanda, tūm in enunciando definiendōque usurpan-
da haud parūm conferunt. Quibus proinde statim Præ-
dicamenta ipsa subjiciuntur; quæ omnes, ex Genere ac
differentiâ compositas, species ordine secundum sub & su-
pra, μεταξὺ τοῦ γενικωτάτου καὶ ἐιδικωτάτου ἔως τῶν μὴ λέμνεθαι
δυνατένων εἰς ἕιδη, disponunt. Hæc manifestius monstrant
consensum rerum ac aptitudinem affirmativè prædicandi,
ac velut in tabulis docent, quæ συνωνύμως ac essentiali-
ter, οὐογένεα scilicet sive υπάλληλα λεγομένεα: & quæ
παρωνύμως & extraessentialiter, ἐτερογένεα np. ac τὰ ἐλατήρια
τῶν μείζων κατηγορία, cohærent.*

Th. VIII. Explicatò nunc simplici terminorum consen-
su, vi oppositorum, & quia negativò etiam Syllogismò ac-
quiri veritas potest, in Postprædicamentis rerum dissensus
ac inconvenientia, negantium prædicationum ac Syllogi-
smorum radix, evolvitur. Denique, ut exprimitur *actu*
consensus vel *dissensus*, agitur de Enunciationibus: ac ulti-
mò de iisdem γνωσίως disponendis, ut fiat *Syllogismus*.

Th. IX. In Anteprædicamentis præ ceteris notandum
(1.) non omne *Synonymum* esse univocum: nec (2.) omne
Paronymum, etiam *Propbyrianum*, accidens aliquod
prædicamentale: nam & in *Substantiæ prædicamento*
τὸ ἐλατήριον μείζον, & quidem παρωνύμως, κατηγορεῖται,
v. g. *Substantia est corpus; Animal est homo.* (3.) distinguen-
dum necessariò esse inter *Synonyma Paronyma* que (a)
prædicamentalia (b) *Mystica* & *transcendentalia* (c) *infra-*
prædicamentalia f. deficientia. In his n. rebus omnibus
tām prædicamentalibus, quām excedentibus, reperitur
tūm aptitudo ad sustinendam mentis operationem,
tūm *consensus* & *convenientia*, vel *essentialis* vel *extra es-*
sentia-

fentialis, ut de iisdem beneficiō Logicæ, communissimi illius Organi, Enunciatio ac Syllogismus formari non repugnet. Quanquam v. nec aptitudo, nec convenientia hæc in illis rebus omnibus eadem sit & equalis aut ejusdem juris; sed nunc vulgariter, nunc eminenter, nunc aliqualiter ac imperfectè se habeat: juvanda nihilominus est, & quantum fieri potest, facilitanda accuratiori Logicarum notionum impositione, sive quā simplicem apprehensionem, sive quā actualē conceptuum combinationem, sive quā diabolav & argumentationem, ne committatur error. Modus n. cognoscendi cur non sequatur modum effendi? Conf. Max. Rever. Dn. D. Calov. Scr. Phil. p. 2. p. 139. & p. 1. p. 89. 25. & 108.

Th. X. In Prædicabilibus observa (1.) Individuum non esse prædicabile: nec n. inferius vel angustius habet, quod ei subjiceretur. (2.) Genus in unâ Specie, & Speciem in uno conservari individuò posse: non n. hic formaliter prædicationis pluralitas, caque actualis, sed essentialis potius identitas attenditur. (3.) Accidens aliud esse prædicabile, aliud prædicamentale: nam & Substantia potest accidentaliter prædicari.

Th. XI. In Prædicamentis notandum (1.) distinctissima ea esse tūm à Metaphysicis rerum classibus: quanquam n. materialiter easdem fermè contineant res: sub aliò tamen formalī ac fine considerant. Tūm à se invicem; quia diversorum prædicamentorum diverse quoque sunt res, vel materialiter, vel formaliter. (2.) DEUM in illis non posse ponī; idq; ob simplicissimam suæ essentiæ rationem. (3.) omnia accidentia de Substantiis prædicari Paronymicè: sunt n. ἐπερογένεα, & extra-essentialia. (4.) In Deo nullum dari accidens: nam simplicissimum Numen omnem compositionem respuit. (5.) Quantita-

tis non esse efficaciam; *per se* scilicet & *abstracte*; non *n.*
materia, Quantitatis $\pi\varrho\omega\tauov$ δεκτικόν, sed forma dat ope-
rari. (6.) Habitum in *corpore* non dari; puta *principa-*
liter: *corpus n.* quā *tale*, *per se* nil agit. (7.) Addimus
illud $\pi\alpha\gamma\alpha\delta\omega\zeta\sigma\nu$ *Accidentia esse potiora substantiis.*

Th. XII. In *Postprædicamentis* habetur (1.) *Contraria* in
eodem simul *subjecto* esse non posse: nam sc̄ expellunt
mutuò. (2.) à *privatione* ad *habitum* non dari regres-
sum. Sublatā n. *potentia*, cui superadditus *Habitus e-*
rat, omnis tollitur ad *recipiendum habitum aptitudo*.
(3.) *Omnia DEUM ter Opt. Max. facere posse, quæ in*
re ipsa intrinsecè non sunt contradictionia. Deficeret n. si
non-ens faceret.

Th. XIII. In librō $\tau\omega\beta\iota$ ἐγμένειας inter alia not. (1.) *Copulam* non esse *Orationis formam*, nec partem qualem-
cunq;. *Materiales n.* partes sunt *duo termini*: *nomen E* &
verbum. *Forma* una & *impartibilis* est; *collatio*, *com-*
positio vel unio. Hujus *nota* & *signum* est *copula EST*.
(2.) *Propositionem veram in unâ disciplinâ non esse in*
alterâ falsam: non n. datur *contradictoria* *veritas*. (3.) *propositiones Modales aut Exponibiles propriè dictas*
non esse, quando *particulæ modales & Exponibiles* vel
sunt ipsum *subjectum* aut *Prædicatum*, vel quando ad *de-*
scriptionem subjecti aut Prædicati pertinet; sed quando
copulam, *camque principalem*, afficiunt. (4.) Alias
esse *prædications Synonymicas & Paronymicas* in *rebus*
prædicamentalibus, alias in *supra prædicamentalibus*, ali-
as in *infra-prædicamentalibus*. Qualis n. est *modus es-*
fendi in rebus, talis est *modus applicandi notiones* in iis-
dem *cognoscendis*. (5.) *Judicium Logices in contradic-*
toriis non esse reale, sed saltem *formale*. Non n. *Ens*,
quā *Ens*, cognoscit: igitur de *veritate vel falsitate reali*
con-

contradictoriarum non potest judicare. Dn. D. Calov.
l.c.p. 820.

Th. XIV. In libro de argumentatione notandum (1.) non dari vel in *DEO*, vel in *brutis Syllogismos*. Hoc n. quid opus est illi, qui omnia in universum simplicissimō actu cognoscit? quid illis, quæ ratiocinari non possunt? (2.) Conclusionem esse Syllogimi partem & materialem & formalem. (3.) Εὐτοείαν quidem necessariam esse; Scholasticum tamen Afinorum pontem Scholasticis esse relinquendum. (4.) Figuram quartam, ut & omnes, ultra usitatos quatuordecim, modos inutiles esse: nam contra naturale disputandi genium, quod dictum de O. & N. est, peccant. (5.) Hypotheticam argumentorum formam improbandam simpliciter non esse. (6.) Logicè esse disputandum: i. e. non contra Logicam.

Th. XV. In speciali Logice parte de materia ad Syllogismum concinnā tūm inventione, tūm resolutione agitur: unde, pro triplici materiæ differentiâ, triplex quoq; sectio ponitur. Prima Analyticam sive Syllogismum Apodicticum explicat, ubi not. 1. In disciplinis Practicis nullam dari demonstrationem. In se n. contingentes Practicarum rerum causæ sunt; quas neque actus vel existentia causarum, nec aeterna illa honestatis aut bonitatis lex ab intrinsecâ contingentiâ liberat. 2. Principium demonstrationis non esse necessariò & subjecti & Affectionis causam: non n. Subjecti, sed Affectionis scientia quæritur. 3. Demonstratorem, Scripturæ S. citatem dicta, Aristotelicè quidem non demonstrare; plusquam tamen Apodicticè concludere.

Th XVI. Altera sectio Topicam sive materiam Syllogismi probabilem proponit: ubi not. 1. non ibi ipsas proponi res aut argumenta, sed rerum argumentorumque

que titulos, fontes & classes. Etenim formale Logices est immutable. 2. Frustra esse eos, qui partim *Topicam* relegare ex scholâ Logicâ cupiunt, partim solius Logices ope, *absq[ue]* realium disciplinarum supellec[t]ile, realem sc̄ invenire argumentorum copiam posse existimant. Nam illi *Topics* usum ac finem, h[ab]it instrumentalem Logices naturam parum intelligunt.

Th. XVII. Ultima tandem sectio Sophisticam sive conditionem & resolutionem materiae falsae, quæ tamen vera apparet, enucleat: ubi not. 1. Sophisticam rectè in Logicis tractari; eamque 2. docendam esse, ne decipiatur. Quicquid n. instrumentaliter facit ad meliorem ac faciliorem Veritatis apprehensionem, illud ad Logicam pertinet, ibique sufficienter debet tractari.

Th. XVIII. Postquam nunc exstructa invenienda veritatis instrumenta sunt, consequenter solicita est Logica de idoneâ & concinna repertæ in rebus veritatis ordinazione, ac suggerit instrumentum, quô custodiatur illa, communicetur ac propagetur. Dixi consequenter. Prus n. discurrendum est ac indaganda veritas, quam varii discursus, repertæ veritatis autores & custodes, debito ordine disponantur. Hujus rei instrumentum est *Methodus*, quæ agmen instrumentorum Logicorum claudit. Subjicienda de Methodo plura quo minus proposuerimus, in caussa fuit istud, ad chartæ calcem quod personabat: *Manum de tabula. Sit igitur*

SOLI DEO GLORIA.

Coll. diss. A. 122, misc. 70